

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ & ΜΗΝΥΜΑ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2016

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ & ΜΗΝΥΜΑ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ	7
ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ	29

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Μὲ τὴ χάρη τοῦ παναγάθου Θεοῦ καὶ Πατρός, μὲ τὴ συνέργεια τοῦ Κυρίου Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μὲ τὸ φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ γιὰ περισσότερο ἀπὸ πέντε δεκαετίες προετοιμαζόμενη Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἔγινε πραγματικότητα καὶ ἀποτελεῖ πλεόν σημαντικὸ ἱστορικὸ γεγονὸς καὶ ἐμπειρία τῆς ζωῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως καὶ γιὰ ἓνα ἕκαστο γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους πιστοὺς.

Ἐπειδὴ ἔχουν λεχθεῖ καὶ γραφεῖ πολλὰ γιὰ τὸ τί εἶναι ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος, ἡ ὁποία συνήλθε στὴν Κρήτη, ἐπιθυμοῦμε, ὡς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, νὰ ἐνημερώσουμε ὑπευθύνως τὸ πλήρωμα τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας μας, ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς ὡς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ὅπως εἶχε ἀποφασισθεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχή,

ἐκφράζει τὴν πίστη ὅτι δὲν ὑπολείπεται σὲ τίποτα ὅσον ἀφορᾷ τὸ κῦρος καὶ τὴν ἀξία ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Οἰκουμενικῆς ἢ καὶ τοπικῆς Συνόδου, οἱ ὁποῖες διατύπωσαν τὸ περιεχόμενο τῆς πίστεως καὶ ρύθμισαν τὰ τῆς διοικήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ τῶν πιστῶν. Ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτὸς τῆς Συνόδου δὲν ἀποτελεῖ νεωτερισμὸ. Ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνῆλθε ὡς «*Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος*» καὶ ἀργότερα ὀνομάσθηκε Οἰκουμενικὴ. Ὅπως οἱ Οἰκουμενικῆς Σύνοδοι εἶχαν τὴν ἐξουσία, τὸ κῦρος καὶ τὸ φωτισμὸ νὰ λάβουν τῆς ἀποφάσεις ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ἔτσι καὶ τώρα ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία διαθέτει τὴ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ ἀποφασίζει γιὰ τὰ πράγματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἀποστολὴ τῆς μέσα στὸν κόσμον. Εἶχε ἐξ ἄλλου ὅλα τὰ ἐκκλησιολογικὰ ἐχέγγυα καὶ συγκέντρωνε ὅλα τὰ κριτήρια ποὺ προβλέπονται ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ τὴν κανονικὴ παράδοση γιὰ τὴ σημασία καὶ τὴν ἀξία τῶν Συνόδων γιὰ νὰ εἶναι ἔγκυρες οἱ ἀποφάσεις τῆς καὶ νὰ ἀφοροῦν τὸ σύνολο τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν.

Ἡ προετοιμασία τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου εἶχε ἀρχίσει πρὶν ἀπὸ πενήντα πέντε καὶ πλέον χρόνια μὲ τὸν καθορισμὸ τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως καὶ τὴν ἐπὶ μακρὸ μελέτη τῶν θεμάτων μὲ τῆς καθορισθεῖσες προσυνοδικῆς διαδικασίης, στῆς ὁποῖες ἔλαβαν ἐνεργὸ μέρος,

χωρίς εξαίρεση, όλες οι Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου συμμετείχε ἐνεργὰ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς διαδικασίας μέχρι καὶ τὴν ὀλοκλήρωση τῶν διεργασιῶν γιὰ τὴν πραγματοποίησή της. Ἡ σύγκληση μιᾶς Πανορθόδοξου Συνόδου κρίθηκε ἀναγκαία, ὄχι μόνον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι γιὰ πολλοὺς αἰῶνες δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ πραγματοποίηση Πανορθόδοξου Συνόδου, μὲ ὀργανωμένη συμμετοχὴ ἀντιπροσωπειῶν ὄλων των Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ φυσιογνωμία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅσον ἀφορᾷ τὴ γεωγραφικὴ της παρουσία, ἔχει ἀλλάξει ριζικά. Μέχρι τὸν δέκατο ὄγδοο αἰῶνα οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ ἦσαν συγκεντρωμένοι κατ' ἐξοχὴν στὴν περιοχὴ τῶν Βαλκανίων, τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ στὶς Σλαβικὲς χῶρες. Μέχρι τότε, μόνο μικρὸς ἀριθμὸς Ὁρθοδόξων εἶχαν μεταναστεύσει σὲ ἄλλες χῶρες. Τὸ οἰκονομικὸ μεταναστευτικὸ ρεῦμα καὶ ἄλλοι πολιτικοὶ λόγοι δημιούργησαν τὴν ὀνομαζόμενη Ὁρθόδοξη Διασπορά. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι πλέον ἡ Ὁρθοδοξία ἐκτείνεται σὲ ὅλο τὸν πλανήτη μας. Ἡ γιὰ πολλοὺς αἰῶνες ἀπομόνωση τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μεταξύ τους, ἔνεκα τῆς Ὁθωμανικῆς κυριαρχίας καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ συστήματος, τὰ προβλήματα ποὺ συσσωρεύθηκαν, οἱ νέες συνθήκες καὶ ἀνάγκες ποὺ δημιουργήθηκαν μὲ τὴν ἐξακτίνωση τῶν Ὁρθοδόξων σὲ ὅλες τὶς χῶρες τοῦ κόσμου, τὰ διάφορα κοινωνικὰ ζητήματα ποὺ

ἐπιδροῦν στή ζωὴ καὶ ἀποστολὴ τῶν Ἐκκλησιῶν, τὰ κανονικὰ ζητήματα ποὺ δημιουργήθηκαν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, εἶναι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἀποφασίσθηκε ἡ προετοιμασία καὶ ἡ σύγκληση Πανορθοδόξου Συνόδου, δεδομένου ὅτι τὰ προβλήματα εἶναι κοινὰ καὶ πάντοτε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία χρησιμοποιεῖ τὸ συνοδικὸ σύστημα ὡς τρόπο ἐπιλύσεως δογματικῶν καὶ πρακτικῶν ζητημάτων. Ὅπως μᾶς δίδαξαν οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὴν Ἀποστολικὴ Σύνοδο τῶν Ἱεροσολύμων, οἱ συνοδικὲς διεργασίες γίνονται μὲ τὴν καθοδήγηση καὶ τὸ φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Πράξ. 15,28).

Μεταξὺ τῶν πολλῶν θεμάτων ποὺ εἶχαν προταθεῖ ἀρχικά, εἶχαν ἐπιλεγεῖ μόνο δέκα γιὰ νὰ ἀποτελέσουν τὴν ἡμερήσια διάταξη τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Τὰ θέματα ποὺ εἶχαν ἐπιλεγεῖ εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

1. Τὸ Αὐτοκέφαλο καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεώς του
2. Τὸ Αὐτόνομο καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεώς του
3. Τὰ Δίπτυχα
4. Ἡ Ὁρθόδοξη Διασπορὰ
5. Τὰ κωλύματα Γάμου
6. Τὸ ἡμερολογιακὸ ζήτημα
7. Ὁ θεσμὸς τῆς Νηστείας

8. Οί σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸ Χριστιανικὸ κόσμον (Πολυμερεῖς καὶ Διμερεῖς θεολογικοὶ Διάλογοι)

9. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ κίνησις.

10. Ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴν ἐπικράτησι τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ ἄρσι τῶν φυλετικῶν διακρίσεων. Πολλοὶ ἱεράρχες, κληρικοὶ, λαϊκοὶ θεολόγοι καὶ εἰδήμονες ἐργάσθησαν μὲ πολὺ ζῆλον γιὰ νὰ φέρουν εἰς πέρας τὸ ἔργο ποὺ τοὺς ἀνέθεσε ἡ Ἐκκλησία τῆς προετοιμασίας τῆς Συνόδου, γιὰτὶ αὐτὸ ἀποτελοῦσε φανέρωσι τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ποὺ καθοδηγεῖ τὴν Ἐκκλησίαν, ὃ δὲ χρόνος τῆς προετοιμασίας ἀποτελοῦσε ἀναπόσπαστον μέρος τῆς συνοδικῆς διαδικασίας καὶ ἐμπειρίας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Σὲ συνάντησι ὄλων τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον στὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 2014, εἶχε ληφθεῖ ὁμόφωνα ἡ ἀπόφασις, μετὰ ἀπὸ τὴ μακρὰ προετοιμασίαν, νὰ συγκληθεῖ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος. Ὁρίσθηκε ἔτσι ὡς χρόνος σύγκλησις τὸ ἀπὸ 18ης ἕως καὶ 27ης Ἰουνίου τοῦ 2016 διάστημα, ποὺ συνέπιπτε μὲ τὴν ἑορτὴν

καὶ τὴν ἑβδομάδα τῆς Πεντηκοστῆς, ποὺ θεωρεῖται ὡς ἡ πρώτη Σύνοδος μετὰ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μετὰ ἀπὸ ἐντατικὴ προετοιμασία καὶ ἐκ νέου ἐπεξεργασία τῶν κειμένων τῶν διαφορῶν θεμάτων γιὰ νὰ ἀνταποκρίνονται στὶς σύγχρονες ἀπαιτήσεις, οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὴ συνάντησή τους τὸν Ἰανουάριο τοῦ 2016, ἀποφάσισαν τὴν συμπερίληψη ἕξι μόνο θεμάτων ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω γιὰ τὴν ἡμερήσια διάταξη, καταρτίζοντας συγχρόνως καὶ κανονισμό ποὺ θὰ διέπει τὴ λειτουργία τῶν Συνοδικῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν διαφορῶν συνοδικῶν ὑποστηρικτικῶν σωμάτων.

Οἱ ἐργασίες τῆς Συνόδου διεξήχθησαν μέσα σὲ πνεῦμα ἀλληλοκατανόησης καὶ ἀπόλυτου δημοκρατικοῦ σεβασμοῦ ὅλων τῶν ἀπόψεων καὶ θέσεων, ἀκόμα καὶ στὰ θέματα ποὺ ὑπῆρχαν διαφορετικὲς τοποθετήσεις, ὅπως ἀρμόζει ἄλλωστε σὲ λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας. Ὅντως, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Προκαθημένους, μέγας ἀριθμὸς τῶν μελῶν ἔλαβαν τὸ λόγο καὶ διατύπωσαν τὶς δικές τους ἀπόψεις.

Τὰ θέματα γιὰ τὰ ὁποῖα ἔγινε συζήτηση καὶ ἐγκρίθηκαν μετὰ τὴν ὑπογραφή τῶν μελῶν τῆς Συνόδου εἶναι:

1. Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸ σύγχρονο κόσμο.

2. Ἡ σπουδαιότητα τῆς νηστείας καὶ ἡ τήρησή της σήμερα.
3. Τὸ Μυστήριον τοῦ Γάμου καὶ τὰ κωλύματά του.
4. Ἡ Ὁρθόδοξη Διασπορά.
5. Τὸ αὐτόνομο καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀνακηρύσσεται μία Ἐκκλησία αὐτόνομη.
6. Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ὑπόλοιπο Χριστιανικὸ κόσμον.

Ἐπιπρόσθετα, ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἐξαπέλυσε ἐγκύκλιον πρὸς τὸ ὀρθόδοξο πλήρωμα καὶ ἀπηύθυνε καὶ μήνυμα μὲ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν μὲ πολλαπλὰ μηνύματα, ὄχι μόνον γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους πιστοὺς, ἀλλὰ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καλῆς θελήσεως. Οἱ ἀποφάσεις αὐτὲς ἀποτελοῦν πλεον βάσιν γιὰ τὴν περαιτέρω πορεία καὶ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέσα στὸν κόσμον καὶ ἀντιμετώπισης τῶν συγχρόνων ζητημάτων.

Ἐπειδὴ δικαιολογημένα ὑποβάλλεται τὸ ἐρώτημα ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς πιστοὺς, σὲ τί ἐπηρεάζουν τὴν καθημερινότητα τῆς ζωῆς τους οἱ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης, θέλουμε νὰ ἐνημερώσουμε γιὰ τὰ παρακάτω καὶ νὰ τοὺς προτρέψουμε νὰ κωφεύουν ἔναντι ἐκείνων, πού γιὰ ἰδιοτελεῖς σκοποὺς προσπαθοῦν νὰ ὑποσκάψουν καὶ νὰ ἀποδομήσουν τὸ ἔργον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

Όταν γίνεται λόγος για την αποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸ σύγχρονο κόσμο, ἡ αποστολή της αὐτὴ δὲν περιορίζεται σὲ μόνους τοὺς ἱεράρχες, τοὺς κληρικούς καὶ θεολόγους, ἀλλὰ μέσα στὴν Ἐκκλησία ὅλοι οἱ πιστοί, κληρικοί καὶ λαϊκοί, μὲ τὰ ἰδιαίτερα χαρίσματα ποὺ ἔλαβαν ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἔχουν τὴ δική τους ἀποστολή καὶ εὐθύνη, δεδομένου ὅτι ὅλοι εἴμαστε, κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, μέλη τοῦ ἑνὸς καὶ μοναδικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ (Α΄ Κορ. 12, 28-31). Ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὅσοι δέχονται τὴν κλήση του γίνονται τὸ φῶς καὶ τὸ ἅλας τῆς γῆς, φανερώνει τὸ ρόλο ποὺ καλεῖται ὁ καθένας ὡς μέλος τῆς Ἐκκλησίας νὰ διαδραματίσει. Βεβαίως, ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὑπογραμμίζει: *«πειθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπήκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο»* (Εβρ. 13,17). Ἄλλωστε, μὲ αὐτὴ τὴν αἴσθησι τῆς εὐθύνης, *«ἐπόμενοι τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τοῖς Ἁγίοις Πατράσι»*, συνήλθαμε ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς, κληρικοί καὶ λαϊκοί, ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, στὴν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδο γιὰ νὰ διακονήσουμε τὸν πιστὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ζωὴ τῶν πιστῶν ἔχει πολλὲς διαστάσεις. Ἡ πρώτη συνίσταται στὸν ἀγῶνα ποὺ καταβάλλει ὁ καθένας γιὰ νὰ καρπωθεῖ τὴ σωτηρία ποὺ προσφέρει

ὁ Λυτρωτὴς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὸ θὰ τὸ κατορθώσει ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλά, ὅπως εἶπε καὶ διακεκριμένος Ἱεράρχης κατὰ τὶς ἐργασίες τῆς Συνόδου, «ὁ ἐγωκεντρισμὸς ἀποτελεῖ τὴ μεγαλύτερη καὶ πιὸ ἐπικίνδυνη αἴρεση». Ἡ σωτηρία δὲν ἀποτελεῖ ἀτομικὸ δικαίωμα, ἀλλὰ ἀποκτᾶται μὲ τὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ καὶ μὲ τὸν συνάνθρωπό μας, γιατί αὐτὸ σημαίνει Ἐκκλησία.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ θέματα ποὺ ἔτυχαν συζητήσεως καὶ ἀποφασίσθηκαν ἀπὸ τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο, ἀφοροῦν ἄμεσα τοὺς πιστοὺς καὶ ἀναδεικνύουν τὸν ἀσκητικὸ χαρακτήρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὸ πρῶτο ἀφορᾷ τὴ νηστεία, ἡ ὁποία ἐντάσσεται στὸν πνευματικὸ ἀγῶνα κάθε πιστοῦ. Ἔτσι, ὑπογραμμίζεται ἡ ἀναγκαιότητα τῆς νηστείας καὶ ἡ σημασία τῆς τήρησής της σήμερα, δεδομένου ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι μέσα στὴν ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν δὲν κατανοοῦν τὴν ἀναγκαιότητα αὐτή. Ἐξ ἄλλου, ὅμως, ὑπογραμμίζει καὶ τὴ σημασία τοῦ Γάμου, ὅπως βέβαια καὶ τῆς οἰκογένειας γιατί κάθε ἐπιλογή τοῦ ἀνθρώπου τίθεται κάτω ἀπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐνασχόληση μὲ τὰ θέματα τῆς ὀρθοδόξου Διασπορᾶς δὲν ἀφορᾷ μόνο τὴν ὀργάνωση τῶν Ὁρθοδόξων σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας σὲ ἐκκλησιαστικὲς ὀντότητες, Ἐπισκοπὲς καὶ Ἐνορίες, σὲ νέες χῶρες ποὺ ἐπέλεξαν νὰ

ζήσουν, νὰ ἐργασθοῦν καὶ νὰ δημιουργήσουν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν ἰδιαιτέρων προβλημάτων ποὺ ἀντιμετωπίζουν μέσα σὲ περιβάλλοντα μὴ ὀρθόδοξα. Συναφὲς μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ καὶ τὸ θέμα τῆς αὐτονομίας μιᾶς Ἐκκλησίας, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι ἀφορᾷ μόνο τὴ Διασπορά.

Ἐκεῖνο ποὺ προκάλεσε τὶς περισσότερες βάσιμες ἢ καὶ ἀβάσιμες ἀντιρρήσεις πρὶν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου ἦταν τὸ θέμα ποὺ ρυθμίζει τὸν τρόπο τῶν σχέσεων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τὸν ὑπόλοιπο Χριστιανικὸ κόσμο. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, κατὰ τὴν παρελθούσα πενηκονταετία διεξάγει διμερεῖς θεολογικοὺς Διαλόγους μὲ ἄλλες ἑτερόδοξες Ἐκκλησίες καὶ μετέχει στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, ἢ καὶ σὲ ἄλλα περιφερειακὰ Συμβούλια, ὅπως στὴ Διάσκεψη Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν καὶ στὸ Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς. Μὲ τὸ συγκεκριμένο κείμενο ἡ Σύνοδος προσδιορίζει τὶς σχέσεις αὐτές: Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, μὲ ἀδιαμφισβήτητη τὴν αὐτοσυνειδησιά της ὅτι εἶναι ἡ μία, ἅγια, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, *«ἀδιαλείπτως προσευχομένη ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως»*, ἐκαλλιέργει πάντοτε διάλογον μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς διεστώτων, τῶν ἐγγύς καὶ τῶν μακρὰν, ἐπρωτοστάτησε μάλιστα εἰς τὴν σύγχρονον ἀναζήτησιν ὁδῶν καὶ τρόπων τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων ...». Ἡ βάση τοῦ διαλόγου αὐτοῦ ἐρείδεται στὴν

ἀλήθεια τῆς πίστεως, τῆς παραδόσεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Μετὰ ἀπὸ πολλὰς προταθεῖσες τροπολογίες ἀπὸ σχεδὸν τὸ σύνολο τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ποὺ ἔλαβαν μέρος στὴ Σύνοδο, τὸ κείμενο ἔγινε ἀποδεκτὸ καὶ ὑπεγράφη ἀπὸ τὴ μεγάλη πλειοψηφία τῶν μελῶν τῆς Συνόδου.

Ἀτυχῶς, τέσσερις Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἀρνήθηκαν νὰ προσέλθουν καὶ νὰ μετὰσχουν στὶς ἐργασίες τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Ἡ μὴ συμμετοχὴ τους οὐδόλως μειώνει τὸ κύρος τῶν ἀποφάσεών της καὶ τὰ ἄλλοθι τὰ ὁποῖα προβάλλουν δὲν εὐσταθοῦν γιὰ πολλοὺς λόγους. Πρῶτον, ὅπως παρατηρήθηκε προηγουμένως, ὅλες οἱ Ἐκκλησίες μετεῖχαν ἐνεργὰ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὴ διαδικασία προετοιμασίας τῆς Συνόδου. Δεύτερον, ὅλοι οἱ προκαθήμενοι ἢ ἐκπρόσωποί τους συναπεφάσισαν ὁμοφώνως γιὰ τὴ σύγκληση καὶ ἡμερομηνία συγκλήσεως τῆς Συνόδου. Τρίτον, μετεῖχαν ἐνεργὰ μὲ ἐκπροσώπους τους μέχρι καὶ τὴν τελευταία φάση τῆς προετοιμασίας, εἴτε στὴ Γραμματεία τῆς Συνόδου εἴτε στὴν προετοιμασία τῆς Ἐγκυκλίου πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Τέταρτον, ὄρισαν τὶς δικές τους Ἀντιπροσωπεῖες ποὺ θὰ μετεῖχαν στὴ Σύνοδο. Πέμπτον, ἡ ἐπίκληση τῆς διαφωνίας ὅσον ἀφορᾷ τὸ περιεχόμενο κάποιων κειμένων δὲν εὐσταθεῖ, δεδομένου ὅτι ὑπῆρχε δυνατότητα τροπολογιῶν ποὺ νὰ ἱκανοποιοῦν τὶς δυσκολίες

καὶ εὐαίσθησις ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐξ ἄλλου, ὁ τονισμὸς τῶν διαφορῶν ὡς πρὸς τὴ διαδικασία, ἢ ἡ προβολὴ διμερῶν προβλημάτων μεταξὺ κάποιων Ἐκκλησιῶν γιὰ ἀποχὴ ἀπὸ τὴ Σύνοδο, δὲν πείθουν. Οἱ διαφορὲς δὲν θὰ ἔλειπαν ποτέ. Θὰ ἀποτελοῦσε πράξη ἀπόλυτα ἐκκλησιαστικὴ ἢ ὑπέρβαση τῶν ἐγωισμῶν καὶ ἡ ἀντιμετώπιση τῶν διαφορῶν μὲ πνεῦμα ἀδελφικῆς ἀγάπης, μὲ τὴ μετοχὴ στὸ κοινὸ ποτήριο τῆς Εὐχαριστίας, τὸ κατ' ἐξοχὴν Μυστήριον τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς ὑπακοῆς στὸν ἀρχηγὸ τῆς Ἐκκλησίας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ὑπάρχει συνέπεια μεταξὺ λόγων καὶ πράξεων. Ὅλα τὰ ἄλλα ἀποτελοῦν «*προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις*». Ἐκφράζουμε τὴν ἐλπίδα καὶ τὴ βεβαιότητα, ἀλλὰ καὶ ὡς Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, ἀπευθύνουμε ἀδελφικὴ ἔκκληση πρὸς τὶς τέσσερις ἀδελφές Ἐκκλησίες σύντομα νὰ λάβουν τὴν ἀπόφαση νὰ προσυπογράψουν τὰ κείμενα καὶ τὶς ἀποφάσεις τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου πρὸς δόξαν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, «*ἵνα πάντες ἐν ὧσιν*» (Ἰω. 17,21), κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴν προσευχὴν τοῦ Κυρίου.

Ἐὰν ἡ Σύνοδος δὲν συνεκροτεῖτο τώρα, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία θὰ παρέμενε δέσμια μιᾶς ἀτέρμονης διαδικασίας προετοιμασίας καὶ θὰ ἔχανε τὴν ἀξιοπιστία της ἀκόμα καὶ ἐνώπιον τῶν ἴδιων τῶν μελῶν της. Ἡ πραγματοποιήσῃ της ἀντίθετα ἔδωσε τὴν ἐλευθερία ἀπὸ χρόνιες καὶ ἀδιέξοδες διαδικασίες

καὶ γι' αὐτὸ θεωρεῖται ἐνθαρρυντικὴ ἢ πρόταση τῆς συγκλήσεως Πανορθοδόξων Συνόδων κάθε ἑπτὰ μὲ δέκα χρόνια, καθὼς καὶ ἡ καθιέρωση συχνοτέρων ἀτύπων συναντήσεων τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο, ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος μὲ τὴν Ἐγκύκλιο, ὅπως καὶ μὲ τὸ Μήνυμά της, ἔθιξε καίρια ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὶς κοινωνίες σήμερα καὶ ἔστειλε μήνυμα ἐλπίδας πρὸς πάντα ἄνθρωπον. Ἡ Ἐγκύκλιος, στὴν εἰσαγωγή ἐπεξηγεῖ ὅτι ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος, ἕνεκα τῶν χαρακτηριστικῶν της καὶ τῆ συγκέντρωση ὅλων τῶν ἀπαιτούμενων πνευματικῶν καὶ κανονικῶν κριτηρίων ποὺ τὴν καθιστοῦν Πνευματοκίνητη, ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς πιστοὺς, δεδομένου ὅτι αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν ὕψιστη αὐθεντικὴ μαρτυρία τῆς πίστεως στὸν Ἰησοῦ Χριστό, τὸν Σωτήρα καὶ Λυτρωτὴ τοῦ κόσμου ὁ ὁποῖος, μὲ τὸ ὅλο σωτήριο ἔργο του, φανέρωσε τὴν ἀπειρη ἀγάπη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Μέσα στὰ πλαίσια αὐτὰ ὀρίζεται ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἢ *«μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία»*. Ἡ ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καθίσταται ὀρατὴ μὲ τὴν τέλεση τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ τὴν κοινὴ ὁμολογία πίστεως. Πέρα, ὅμως, ἀπὸ τὴν ἐκκλησιολογικὴ αὐτὴ ταυτότητα καὶ ἐνότητά της, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει μία διοικητικὴ ὀργάνωση μέσα στὸν κόσμο σὲ Πατριαρχεῖα, Αὐτοκέφαλες

καὶ αὐτόνομες Ἐκκλησίες. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ οἱ δεκατέσσερις Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες κλήθηκαν νὰ λάβουν μέρος στὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ σύνολό της ἔχει μία ἀποστολὴ ἐντὸς τοῦ κόσμου, τὴν ὁποία τῆς ἀνέθεσε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὅταν εἶπε στοὺς Ἀποστόλους του, *«πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ Ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν»* (Ματθ. 28,19-20).

Τὰ ἰδιαίτερα σύγχρονα θέματα μὲ τὰ ὁποῖα καταπιάνεται ἡ Σύνοδος καὶ ἀποστέλλει τὸ δικό της μήνυμα, εἶναι: α) ἡ οἰκογένεια ὡς εἰκόνα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησία του. Μὲ τὴν παρέμβασή της θέλει νὰ ἐνισχύσει τὸν κλονιζόμενο στὶς μέρες μας θεσμὸ τῆς οἰκογένειας καὶ τοῦ Γάμου ἔναντι ἄλλων προτάσεων ξένων πρὸς τὴν Ὀρθόδοξη διδασκαλία καὶ παράδοση τῶν ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξων λαῶν. Ἐξ ἄλλου, ἀπευθύνεται ἰδιαίτερος πρὸς τοὺς νέους τονίζοντας ὅτι οἱ νέοι εἶναι οἱ φορεῖς καὶ συνεχιστὲς τῆς μακραίωνης καὶ εὐλογημένης παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ καλοῦνται νὰ γίνουν φύλακες τῆς Παραδόσεως αὐτῆς. β) ἡ κατὰ Χριστὸν παιδεία, ἡ ὁποία ἀποβλέπει ὄχι μόνον στὴ νοητικὴ καλλιέργεια, ἀλλὰ καὶ στὴν οἰκοδομὴ καὶ ἀνάπτυξη τοῦ συνόλου ἀνθρώπου ὡς ψυχοσωματικῆς καὶ πνευματικῆς ὀντότητας, κατὰ τὴν τρίπτυχη ἀρχὴ ποὺ ἔθεσαν

οί Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, Θεός, ἄνθρωπος, κόσμος. γ) ἰδιαίτερος τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο ἀπασχόλησε μὲ τὴν Ἐγκύκλιο τὸ θέμα τῆς Ἐκκλησίας ἐνώπιον τῶν σύγχρονων προκλήσεων, οἱ ὁποῖες εἶναι πολλές. Ἡ ἐκκοσμίκευση εἶναι τὸ φαινόμενο ἐκεῖνο ποὺ ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὸν ὀδηγεῖ σὲ ἄλλες ὑλικὲς ἐπιλογές. Βεβαίως, ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ ταυτίζεται μὲ τὸν συντηρητισμὸ, γιατί μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ ἀνακαινίζει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὶς κοινωνίες. Οὔτε στρέφεται ἐναντίον τῆς προόδου τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ προβάλλει τὸν «*Θεάνθρωπο Χριστὸ*» ὡς «*ἔσχατον μέτρον τῶν πάντων*». Οἱ ἐξελίξεις τῆς Βιολογίας, τῆς Γενετικῆς, τῆς Νευροφυσιολογίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἄλλα συναφῆ θέματα δημιουργοῦν πολλὰ βιοηθικὰ ζητήματα. Ἡ Σύνοδος ἐπισημαίνει ὅτι ἡ ἀνεξέλεγκτη χρῆση τῆς Βιοτεχνολογίας στὴν ἀρχή, στὴ διάρκεια καὶ στὸ τέλος τῆς ζωῆς θέτει σὲ κίνδυνο τὴν αὐθεντικὴ πληρότητά της. Ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία ἔχει καθῆκον νὰ ὑποστηρίξει τὸ πρῶτο καὶ βασικὸ δικαίωμα τῆς γεννήσεως καὶ ἐκφράζει τὴν ἀντίθεσή της γιὰ τὴ βίαιη διακοπὴ τῆς ζωῆς μὲ τὶς ἐκτρώσεις. δ) Ἡ οἰκολογικὴ κρίση ἔχει ὡς ρίζα καὶ αἰτία τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ κρίση. Αὐτὸ καταδεικνύεται ἀπὸ τὴν παρατηρούμενη αὔξηση τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, τῆς πλεονεξίας, τῆς ἀπληστίας, τοῦ ἐγωισμοῦ, τῆς διαφθορᾶς κ.λπ. Ἐκεῖνο ποὺ ἀπαιτεῖται εἶναι

ή μετάνοια και ή άσκητική συμπεριφορά άπέναντι στο περιβάλλον και ό όλιγαρκής τρόπος ζωής του ανθρώπου.

Ίδιαίτερη άναφορά γίνεται στο κεφάλαιο περι τής Έκκλησίας ένώπιον τής παγκοσμιοποιήσεως, τών άκραιών φαινομένων βίας και τής μεταναστεύσεως. Στο Μήνυμα τής Άγίας και Μεγάλης Συνόδου σημειώνονται τά ακόλουθα: «Η Όρθόδοξο Έκκλησία δέν άναμειγνύεται στην πολιτική. Ό λόγος της παραμένει διακριτός άλλά και προφητικός, ως όφειλετική παρέμβαση ύπέρ του ανθρώπου. Τα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται σήμερα στο κέντρο τής πολιτικής ως άπάντηση στις σύγχρονες κοινωνικές και πολιτικές κρίσεις και άνατροπές, άποβλέποντας στην προστασία του πολίτη από την αυθαιρεσία του κράτους. Η Έκκλησία μας προσθέτει έπίσης τις ύποχρεώσεις και εϋθύνες τών πολιτών και την άνάγκη συνεχούς αυτοκριτικής πολιτικών και πολιτών προς ουσιαστική βελτίωση τής κοινωνίας. Και κυρίως τονίζει, ότι το όρθόδοξο δέον περι άνθρωπου ύπερβαίνει τον όρίζοντα τών καθιερωμένων ανθρώπινων δικαιωμάτων, ότι «μείζων πάντων» είναι ή άγάπη, όπως την άποκάλυψε ό Χριστός και την βίωσαν όσοι πιστά Τόν άκολούθησαν. Επιμένει άκόμη ότι θεμελιώδες δικαίωμα είναι και ή προστασία τής θρησκευτικής έλευθερίας, δηλαδή τής έλευθερίας τής συνειδήσεως, τής πίστεως, τής λατρείας και όλων των άτομικών και συλλογικών έκφράσεων

αὐτῆς, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ δικαιώματος κάθε πιστοῦ καὶ κάθε θρησκευτικῆς κοινότητος νὰ τελοῦν ἐλεύθερα ἀπὸ κάθε κρατικὴ παρέμβαση τὰ θρησκευτικὰ τους καθήκοντα, ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς δημόσιας διδασκαλίας τῆς θρησκείας».

Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐπισύρει τὴν προσοχὴ γιὰ τὶς κοινωνικὲς ἀνισότητες ποὺ δημιούργησε ἡ παγκοσμιοποίηση τῆς οἰκονομίας, κατέκρινε τὴν ἔξαρση τῶν νοσηρῶν φαινομένων βίας καὶ τρομοκρατίας ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ. Ἐξέφρασε τὴν ἀνησυχία της γιὰ τὴν ἐπέκταση τῆς βίας, τῶν ἐνόπλων συρράξεων, τοὺς διωγμοὺς καὶ δολοφονίες μελῶν θρησκευτικῶν μειονοτήτων καὶ ἄλλες ταπεινωτικὲς πράξεις. Ἰδιαίτερη ἀναφορὰ γίνεται καὶ γιὰ τὸ συνεχὲς μεταναστευτικὸ κύμα καὶ καλεῖ νὰ δεχόμεθα τοὺς συνανθρώπους μας μὲ βάση τὴν ἀρχὴ ποὺ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς δίδαξε: «ἐπέινασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἦλθετε πρὸς με» (Ματθ. 25,35-36).

Τέλος, ἀναφορὰ γίνεται καὶ στοὺς Διαλόγους ποὺ διεξάγει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μὲ τοὺς ἑτεροδόξους Χριστιανοὺς. Γιὰ νὰ ἀρθεῖ κάθε ἀνησυχία ποὺ ἐκφράζεται εὐκαίρως ἀκαίρως, καλόπιστα ἢ κακόπιστα, στὴν Ἐγκύκλιο τονίζεται μὲ ἔμφαση: «Διὰ μέσου τοῦ διαλόγου αὐτοῦ, ὁ λοιπὸς

χριστιανικός κόσμος γνωρίζει πλέον καλύτερα την Ὁρθοδοξίαν καὶ τὴν γνησιότητα τῆς παραδόσεως αὐτῆς. Ἐπίσης γνωρίζει ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀπεδέχθη τὸν θεολογικὸν μινιμαλισμὸν ἢ τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς δογματικῆς παραδόσεως καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ ἥθους της. Οἱ διαχριστιανικοὶ διάλογοι ἐλειτούργησαν ὡς εὐκαιρία διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, διὰ νὰ ἀναδείξῃ τὸ σέβας πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων καὶ διὰ νὰ δώσῃ τὴν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τῆς γνησίας παραδόσεως τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διεξαγόμενοι διάλογοι οὐδέποτε ἐσήμαιναν, οὔτε σημαίνουν καὶ δὲν πρόκειται νὰ σημάνουν ποτὲ οἰονδήποτε συμβιβασμὸν εἰς ζητήματα πίστεως. Οἱ διάλογοι αὐτοὶ εἶναι μαρτυρία περὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐδραζομένη ἐπὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος «Ἐρχου καὶ ἴδε» (Ἰωάν. α', 46), ὅτι «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν» (Α' Ἰωάν. δ', 8)». Αὐτὴ τὴ συνείδηση ἐξέφραζαν καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης, στὸν Κανόνα τοῦ Ἀποδείπνου τῆς Μεγάλης Δευτέρας, ζητᾷ ἀπὸ τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸ νὰ δεχθῆί τις πρεσβεῖες τῆς Παναγίας Μητέρας του, λέγοντας: «Δέχου τὴν μητέρα τὴν σὴν, Χριστέ, εἰς πρεσβείαν, ἵνα ταῖς πρεσβεῖαις αὐτῆς εἰρηνεύσῃς τὸν κόσμον καὶ κρατύνης τῆς βασιλείας τὰ σκῆπτρα καὶ τὰς Ἐκκλησίας σου συνάψῃς εἰς ἓν».

Προτρέπονται ὅλοι οἱ κληρικοὶ τῆς Ἐκκλησίας

μας νὰ μελετήσουν χωρὶς προκαταλήψεις τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου γιὰ νὰ δίδουν λόγο μετὰ γνώσεως καὶ εὐθύνης «παντὶ τῷ αἰτοῦντι». Ἐξ ἄλλου, προτείνεται στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ Πολιτισμοῦ, ἀφ' ἑνὸς μὲν, νὰ δώσει ἰδιαίτερη προσοχὴ στὸ περὶ παιδείας κεφάλαιο τῆς Ἐγκυκλίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ προτρέψει τοὺς ἐκπαιδευτικούς Θεολόγους νὰ ἐνημερώσουν τοὺς νέους τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας ἰδρυμάτων μὲ πιστότητα καὶ ἐγκυρότητα γιὰ τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο. Εἶναι προφανὲς ὅτι θὰ ἐνημερωθοῦν ἀπὸ ἑμᾶς οἱ ἱεροσπουδαστὲς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς καὶ οἱ φοιτητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου. Τὸ ἴδιο καλοῦμε νὰ γίνῃ καὶ στὶς ἐνοριακὲς καὶ κατηχητικὲς συνάξεις γιὰ τὴν εὐρύτερη ἐνημέρωση τῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Εὐχόμεθα ὅπως ἡ χάρις καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνσταλάξει στὶς καρδιὲς καὶ στὴ διάνοια ὅλων, ὥστε νὰ γίνουμε ὑπηρετὲς τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ μάρτυρες τῆς ἀγάπης του γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὅπως μᾶς καλεῖ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀμήν.

The Holy and
Great Council

Η Αγία και
Μεγάλη Σύνοδος

Le Saint et
Grand Concile

Святой и
Великий Собор

ΜΗΝΥΜΑ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΠΡΟΣ ΑΠΑΝ ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ
ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ¹

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ελεθέντες ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ζήσουμε στὶς μέρες τῆς σύγκλησης τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ νὰ συμμετάσχουμε στὶς ἐργασίες της, θεωροῦμε ἐπιτακτικὸ ποιμαντικὸ καθῆκον μας νὰ ἐνημερώσουμε καὶ ἐσᾶς, τὸν πιστὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, τόσο γιὰ τὶς ἀποφάσεις πὸν λήφθηκαν, ὅσο καὶ γιὰ τὴ σημασία τους στὴ ζωὴ ὄλων μας.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ συνέχεια τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καθὼς καὶ ἄλλων μεγάλων τοπικῶν

---

¹ Τὸ Μήνυμα αὐτὸ διαβάστηκε σ' ὅλους τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τὴν Κυριακῇ, 31ην Ἰουλίου 2016.

Συνόδων πού ἀκολούθησαν, μερικὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἔχουν τὸ κῦρος τῶν Οἰκουμενικῶν. Τέτοιες εἶναι ἡ ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου συνελθούσα, ἡ ὁποία καταδίκασε τὴν αἰρετικὴ προσθήκη τοῦ «Filioque» στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, καὶ οἱ ἐπὶ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, οἱ ὁποῖες διευκρίνισαν τὴ διάκριση μεταξὺ θείας οὐσίας καὶ ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν στὴ Θεότητα.

Ἡ προετοιμασία τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου διάρκεσε πολλὰ χρόνια, ἐντατικοποιήθηκε δέ, κατὰ τὰ τελευταῖα πενήντα πέντε χρόνια, ἀπὸ τὸ 1961, πού ἔγινε ἡ πρώτη Πανορθόδοξη Διάσκεψη τῆς Ρόδου.

Ἡ σύγκληση τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἦταν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία γιὰ πολλοὺς λόγους: θὰ ἔπρεπε, πρῶτα, νὰ διακηρυχθεῖ μὲ σαφήνεια ὅτι, παρὰ τὶς ἀντιξοότητες πού προέκυψαν κατὰ τὴ δεύτερη χιλιετία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία παραμένει ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία κατέχει καὶ διαφυλάσσει τὸ πλήρωμα τῆς Ἀληθείας, ὅπως τὸ παρέλαβε ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς Ἀποστόλους. Θὰ ἔπρεπε, ὕστερα, νὰ διευκρινιστεῖ σὲ ὅλους ὅτι ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας δὲν διαταράσσεται ἀπὸ τὴ διοικητικὴ διάρθρωσή της σὲ δεκατέσσερις τοπικὲς Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, ἀλλὰ δηλώνεται μὲ τὴν κοινὴ ὁμολογία τῆς Πίστεως καὶ τὴν τέλεση τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ τῶν ἄλλων

μυστηρίων. Καὶ τέλος, θὰ ἔπρεπε νὰ καταστῆ σαφὲς ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ συλλαμβάνει τὰ μηνύματα καὶ τὰ προβλήματα τῶν καιρῶν καὶ νὰ ὑποδεικνύει λύσεις σὲ αὐτά.

Τὰ κείμενα, οἱ διακηρύξεις καὶ οἱ ἀποφάσεις ποὺ ἀφοροῦσαν στὰ θέματα ποὺ ἀπασχόλησαν τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο συζητήθηκαν διεξοδικὰ τὴν τελευταία πεντηκονταπενταετία, συμφωνήθηκαν καὶ ὑπογράφηκαν ἀπὸ ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ μὴ προσέλευση, τὴν τελευταία στιγμή, τεσσάρων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ποὺ ὀφειλόταν σὲ πολιτικούς, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικούς τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν λόγους, δὲν μειώνει καθόλου τὴ σημασία καὶ τὸ κῦρος τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Ἐξ ἄλλου, καὶ στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους κάποιες τοπικὲς Ἐκκλησίες δὲν προσῆλθαν, χωρὶς αὐτὸ νὰ ἔχει μειώσει τὸ κῦρος τους. Στὴ Β΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀπουσίαζε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, ἡ ὁποία τότε ἦταν Ὁρθόδοξη καὶ μάλιστα πρωτόθρονη καὶ στὴν Γ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο ἀπουσίασε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἀσχολήθηκε:

1. Μὲ ἐπίλυση πρακτικῶν προβλημάτων ἐσωτερικῆς διοργάνωσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἐπανεξέταση διατάξεων, ποὺ κρίθηκε ἀναγκαία, λόγω ἀλλαγῶν ποὺ ἐπῆλθαν ἀπὸ τότε ποὺ

θεσπίστηκαν οί διατάξεις αυτές. Έτσι, εξετάστηκε πρώτα τὸ θέμα τῆς νηστείας. Όταν, πέραν ἀπὸ τὸν πνευματικὸ χαρακτήρα τῆς νηστείας, καθορίστηκαν οί τροφές πὸν θὰ χρησιμοποιοῦνταν στὶς περιόδους της, ὁ Χριστιανισμὸς ἐκτεινόταν γύρω ἀπὸ τὴ Μεσόγειο Θάλασσα. Γι' αὐτὸ καὶ ὡς τέτοιες τροφές ἐπελέγησαν ἐκεῖνες, πὸν παράγονταν ἀπὸ προϊόντα τῆς περιοχῆς αὐτῆς. Σήμερα ἡ Ὁρθοδοξία ἐκτείνεται σὲ ὅλα τὰ μῆκη καὶ πλάτη τῆς γῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος, ἀφοῦ ἐπαναβεβαίωσε τὸν πνευματικὸ χαρακτήρα τῆς νηστείας καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τήρησῆς της, ὡς μέσου στὸν πνευματικὸ ἀγῶνα τῶν πιστῶν, ἔδωσε τὸ δικαίωμα σὲ κάθε Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία νὰ ρυθμίζει τίς ἐπὶ μέρους διατάξεις της, ἀνάλογα μὲ τίς κλιματολογικὲς καὶ ἄλλες συνθῆκες τῆς περιοχῆς.

2. Ἐξετάστηκε, ὕστερα, τὸ μυστήριον τοῦ γάμου καὶ τὰ κωλύματά του. Σήμερα οί Ὁρθόδοξοι δὲν ζοῦν μόνο σὲ συμπαγεῖς ὀρθόδοξες κοινωνίες, ἀλλὰ ζοῦν καὶ ἀνάμεσα σὲ ἑτεροδόξους καὶ ἑτεροθρήσκους. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος, ἀφοῦ ἐπαναβεβαίωσε τὴ διαχρονικὴ θέση τῆς Ἐκκλησίας ὅτι ὁ γάμος εἶναι «μυστήριον μέγα», πὸν προσιδιάζει στὴ σχέση Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας, ἐνέκρινε, παρέχουσα καὶ πάλι σὲ κάθε Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τὸ δικαίωμα νὰ κρίνει κατὰ τίς τοπικὲς συνθῆκες, διατάξεις, γιὰ τέλεση γάμου μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων.

3. Αντιμετωπίστηκε, επίσης, ή αντικανονική ύπαρξη περισσοτέρων του ενός Ὁρθοδόξων Ἐπισκόπων, σὲ μία πόλη, ὅπως συμβαίνει στὴ Διασπορά, θέμα πὸν προέκυψε μὲ τὴ μετανάστευση ὀρθοδόξων πιστῶν τοὺς τελευταίους αἰῶνες.

4. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἀσχολήθηκε, ἐπίσης, μὲ τὴν ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸν σύγχρονο κόσμο, τονίζοντας τὴν ἀξία καὶ τὴ μοναδικότητα κάθε ἀνθρώπου, ὡς δημιουργήματος τοῦ Θεοῦ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» αὐτοῦ καὶ τὸν ρόλο πὸν καλεῖται ὁ καθένας, ὡς μέλος τῆς Ἐκκλησίας, νὰ διαδραματίσει. Τόνισε, ἐπίσης, τὴν ἀνάγκη τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ἀνθρώπων πὸν δὲν ἄκουσαν ἀκόμη τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ συνεχοῦς ἐπανευαγγελισμοῦ τῶν ἤδη πιστευόντων. Ἀσχολήθηκε, ἐπίσης, καὶ ἐξέθεσε τις Εὐαγγελικὲς ἀρχὲς ἀπέναντι στὴν ἐπιστήμη καὶ στὴν τεχνολογία τοῦ καιροῦ μας, ἐνέκυψε στὰ θέματα τῆς χριστιανικῆς παιδείας, τῆς παγκοσμιοποίησης, τῶν καταστροφικῶν πολέμων, καθὼς καὶ στὸ προσφυγικὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖο -δυστυχῶς- ὀγκοῦται στὶς μέρες μας. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖο, κάλεσε τοὺς δυναμένους, νὰ ἄρουν τις αἰτίες πὸν ὀδηγοῦν στὴν προσφυγοποίηση τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἐργαστοῦν γιὰ τὴν ἐπιστροφή ὄλων, σὲ συνθηκὲς δικαιοσύνης, στοὺς τόπους τους.

Ἦγειρε, ἐπίσης, φωνὴ διαμαρτυρίας γιὰ τὸν

έκτοπισμό τῶν Χριστιανῶν ἀπό τις ἀρχαῖες κοιτίδες τους στή Μέση Ἀνατολή, ζήτησε τήν προστασία τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας γιά κάθε ἄνθρωπο καί καταδίκασε τόν θρησκευτικό φανατισμό.

Ἀσχολήθηκε καί μέ τὸ οἰκολογικό πρόβλημα καί κάλεσε ὅλους σέ διαφύλαξη τοῦ περιβάλλοντος, ὅπως εἶναι καί ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Ἀπευθύνθηκε ἰδιαίτερα πρὸς τοὺς νέους, πού εἶναι φορεῖς τῆς παράδοσης τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί τοὺς κάλεσε νὰ γίνουν φύλακες τῆς παράδοσης αὐτῆς.

5. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἀσχολήθηκε καί μέ τις σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τόν ὑπόλοιπο Χριστιανικό κόσμο. Στὸ κείμενο πού ἐνέκρινε δηλώνεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἡ αὐτοσυνειδησία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὅτι δηλαδή αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καί Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Τονίζεται, ἐπίσης, ξεκάθαρα ὅτι οἱ διάλογοι τοὺς ὁποίους διεξάγει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μέ τις ἄλλες Ὁμολογίες δὲν ἀποσκοποῦν σὲ κάποιο συμβιβασμό, στὰ θέματα τῆς πίστεως, ἀλλὰ σὲ ἐπαναφορὰ ὧσων ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία στὴν πίστη, τὴν ὁποία αὐτὴ κατέχει καί διαφυλάττει.

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἀναγνωρίζει τὴν ἱστορικὴ ὀνομασία «Ἐκκλησία» καί γιὰ ὁμάδες πού ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ Αὐτή, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ἀναγνώριση τῆς ὀρθότητος τῆς πίστεως τους. Τοῦτο

ἔπραττε καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος γιὰ τοὺς Ἀρειανούς, ὁ Ἅγιος Νεκτάριος γιὰ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς, πολλοὶ ἄλλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ ἡ πράξις τῆς Ἐκκλησίας στοὺς αἰῶνες ποὺ πέρασαν.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἀπευθύνεται στὸν Θεό, στὴ Θεία Λειτουργία του, καὶ τὸν παρακαλεῖ: *«Παῦσον τὰ σχίσματα τῶν Ἐκκλησιῶν»*. Ἡ ὑμνολογία μας σὲ ἓνα τροπάριο τῆς Μεγάλης Δευτέρας παρακαλεῖ τὸν Θεό: *«ἵνα τῆς Βασιλείας κρατύνη τὰ σκῆπτρα καὶ τὰς Ἐκκλησίας συνάψη εἰς ἓν»*.

Ἀνακοινώνοντας τὰ ὡς ἄνω, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, προτρεπόμαστε ὅλοι, ὅπως ἀναλογιστοῦμε τίς εὐθύνες μας μέσα στὴν ὅλη δημιουργία τοῦ Θεοῦ καὶ ἰδιαίτερα μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ἀποδεχόμενοι τίς ἀποφάσεις τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ὡς ὁδοδείκτες γιὰ τὴ ζωή μας, καλοῦμαστε νὰ γίνουμε ὑπηρετές τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ συνεργοὶ Του στὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅλα τὰ κείμενα, καθὼς καὶ ἡ Ἐγκύκλιος καὶ τὸ διάγγελμα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου πρὸς τὸν Κόσμο θὰ δημοσιευτοῦν στὸ προσεχὲς τεῦχος τοῦ Περιοδικοῦ *«Ἀπόστολος Βαρνάβας»*, ποὺ θὰ διανεμηθεῖ στοὺς πιστούς.

«Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ Κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν».

"и към единство"

"مع ربي الواحد"

"He called a"

"El ne-a chemat p"

"в соединении"

„Свѣдѣнїи призова“
„دعا الحميمين“
„Il te unity“
„Te tot la Unitate“
„e eca prisoa“

„εις εὐαγγελια πάντας ἐκάλει“
„Il les appela tous à l'unité“
„Wszystkich wezwał do jedności“
„Llamó a todos a la unidad“
„ἵνα πάντες ἑνωθῶσιν ἐν ἑνῷ“

